

Justitsministeriet
Slotsholmsgade 10
1216 København K

WILDERS PLADS 8K
1403 KØBENHAVN K
TELEFON 3269 8888
LIHE@HUMANRIGHTS.DK
MENNESKERET.DK

E-mail sendt til strafferetskontoret@jm.dk og anbr@jm.dk

DOK. NR. 22/02175-3

4. OKTOBER 2022

HØRINGSSVAR VEDRØRENDE UDKAST TIL FORSLAG TIL LOV OM ÆNDRING AF STRAFFELOVEN OG RETSPLEJELOVEN

Justitsministeriet har ved e-mail af 6. september 2022 anmodet om Institut for Menneskerettigheders eventuelle bemærkninger til udkast til forslag til lov om ændring af straffeloven og retsplejeloven (Initiativer mod digitale krænkelser, sidestilling af tilsnigelse af samleje med voldtægt og udnyttelse af religiøs afhængighed).

INDLEDNING

Digitale krænkelser er et alvorligt og stigende problem.¹ Instituttet finder det på den baggrund positivt, at regeringen foreslår iværksættelse af strafferetlige initiativer mod digitale krænkelser, herunder grooming og sextortion rettet mod børn.

Instituttet finder det endvidere positivt, at regeringen foreslår at sidestille tilsnigelse til samleje med voldtægt i straffeloven samt inddrage gerningspersonens formåen eller overtalelse af den forurettede til at udføre seksuelle handlinger på sig selv som omfattet af straffelovens regler om voldtægt mv. Endelig tilslutter Instituttet sig, at det er relevant med en sproglig modernisering af en række bestemmelser vedrørende deling af seksuelt eller seksualiseret materiale, herunder seksuelt overgrebsmateriale.

Instituttet har i øvrigt følgende bemærkninger til udkastet:

---

¹ IMR, 'Hedefulde ytringer på Facebook', 2017, tilgængelig her: <https://menneskeret.dk/udgivelser/hadefulde-ytringer-paa-facebook>; IMR, 'Den offentlige debat på Facebook. En undersøgelse af danskernes debatadfærd', 2022, tilgængelig her: <https://menneskeret.dk/udgivelser/offentlige-debat-paa-facebook-undersogelse-danskernes-debatadfaerd>.

KRIMINALISERING AF GROOMING

Grooming defineres i den foreslåede bestemmelse til straffelovens § 231 (udkastets § 1, nr. 10) som det forhold, at gerningspersonen systematisk eller ved manipulation under udnyttelse af en på alder og erfaring beroende overlegenhed opbygger en relation til en person under 18 år med forsæt til at udsætte den pågældende for en seksuel krænkelse. Instituttet bemærker, at indholdet af begrebet grooming kan forekomme uklart. Af klarhedshensyn bør anvendelsesområdet for bestemmelsen afgrænses tydeligt i bemærkningerne til lovforslaget med eksempler, også uden for klassiske typeeksempler som de tilfælde, der nævnes i bemærkningernes punkt 2.1.3, s. 14, hvor gerningspersonen foregiver at være jævnaldrende, fotograf eller personlig træner. En mere udførlig definition vil gavne såvel børnenes retsstilling som retssikkerheden for mistænkte og tiltalte ved at skabe en højere grad af klarhed og forudsigelighed omkring bestemmelsens anvendelsesområde.

Instituttet bemærker, at begrebet 'seksuel krænkelse' er et nyt begreb i den strafferetlige lovgivning og ikke er nærmere defineret i udkastet eller straffeloven, der hidtil har anvendt begrebet seksualforbrydelser (straffelovens kap. 24) som overordnet betegnelse for strafbare seksuelle overgreb og krænkelse.

Det uddybes i bemærkningerne til udkastet, at den foreslåede bestemmelse om grooming vedrører både fysiske og digitale seksuelle overgreb, men det specificeres ikke nærmere, hvilken type af seksuelle overgreb og krænkelse, der er omfattet af anvendelsesområdet. I forhold til forsættets konkretisering nævnes det, at det er en forudsætning for bestemmelsens anvendelse, at gerningspersonen opbygger relationen med forsæt til at begå en handling, som er strafbar efter en eller flere bestemmelser i straffelovens kap. 24 om seksualforbrydelser. Omvendt er det ikke afgørende, om det kan konstateres, hvilken af bestemmelserne gerningspersonen havde forsæt til at overtræde.

Instituttet finder den foreslåede begrebsanvendelse med indførelse af begrebet seksuel krænkelse i straffeloven hensigtsmæssig, men bemærker, at begrebets indhold og dermed bestemmelsens anvendelsesområde bør præciseres enten i selve loven eller i bemærkningerne til den foreslåede bestemmelse.

Institut for Menneskerettigheder anbefaler på denne baggrund:

- At Justitsministeriet tydeliggør gerningsindholdet i den foreslåede bestemmelse til straffelovens § 231 (udkastets § 1, nr. 10) eller i bemærkningerne hertil.
- At Justitsministeriet klart definerer begrebet seksuel krænkelse i bestemmelsen, enten ved en selvstændig definition eller ved en henvisning til de omfattede bestemmelser i straffeloven.

UDNYTTELE AF PERSONER MED PSYKISKE OG KOGNITIVE HANDICAP

Instituttet anser det som nævnt for positivt, at retsstillingen for samspillet mellem straffelovens §§ 216 (voldtægt) og 221 (tilsnigelse) afklares med det foreliggende lovudkast.

Instituttet bemærker dog, at der fortsat hersker tvivl om samspillet mellem den samtykkebaserede voldtægtsbestemmelse i § 216, stk. 1, og kriminaliseringen af udnyttelse i § 218.

Straffelovens § 218 straffer den, der udnytter en persons sindssygdom eller mentale retardering til at skaffe sig samleje. Det er navnlig uklart, hvornår en person kan have "udnyttet" nogen, men alligevel opnået et strafferetligt set gyldigt samtykke.

Straffelovrådet forholder sig ikke nærmere til denne problemstilling.² Det har Justitsministeriet heller ikke gjort.³

Uklarheden i samspillet mellem §§ 216 og 218 medfører efter instituttets opfattelse en risiko for, at overgreb, hvor der reelt er tale om en voldtægt, fordi der ikke forelå et samtykke, bliver bedømt efter straffelovens § 218, fordi det kriminelle forhold i denne bestemmelse er lettere at bevise. Det vil resultere i en strafferetlig nedsubsumering, idet strafferammen er 4 år for § 218 mod 8 år efter § 216, stk. 1.

Om forbrydelsen karakteriseres som en voldtægt efter § 216 eller udnyttelse efter § 218, har bl.a. også betydning for offerets ret til en bistandsadvokat og politiets pligt til at vejlede herom.⁴ Den forurettedes ret til dørlukning under sin forklaring gælder heller ikke i § 218-sager.⁵

---

² Straffelovrådets betænkning nr. 1574/2020, side 143.

³ Folketingstidende 2020-21, tillæg A, lovforslag nr. L 85, side 11.

⁴ Retsplejelovens § 741 a, stk. 2-3, og § 741 b, stk. 1.

⁵ Retsplejelovens § 29 a, stk. 1.

Instituttet påpegede også disse problemer i sine høringssvar til Straffelovrådets betænkning nr. 1574/2020⁶ og til regeringens lovforslag om en samtykkebaseret voldtægtsbestemmelse.⁷

Efter instituttets opfattelse er der dermed risiko for, at intentionen med samtykkeloven om at styrke den seksuelle selvbestemmelsesret ikke realiseres fuldt ud, idet mennesker med psykiske og kognitive handicap ikke opnår samme beskyttelse mod voldtægt som andre mennesker.

De grunde, som Justitsministeriet anfører for at sidestille tilsnigelse af samleje med voldtægt,⁸ taler således efter instituttets opfattelse også for at genoverveje, hvordan udnyttelse af en persons psykiske eller kognitive handicap til at skaffe sig samleje med vedkommende bliver kriminaliseret. Ministeriet kunne konkret overveje at sidestille udnyttelse af en persons psykiske eller kognitive handicap med voldtægt på samme måde, som ministeriet nu foreslår at sidestille tilsnigelse af samleje med voldtægt.

Institut for Menneskerettigheder anbefaler på denne baggrund:

- At Justitsministeriet foretager en analyse af samspillet mellem straffelovens § 216, stk. 1, og § 218 og genovervejer, hvordan udnyttelse af en persons psykiske eller kognitive handicap til at skaffe sig samleje med vedkommende kriminaliseres.

Der henvises til Justitsministeriets sagsnr. 2022-731-0103.

Med venlig hilsen

Liv Navntoft Henningsen

SPECIALKONSULENT

---

⁶ Institut for Menneskerettigheders høringssvar af 18. marts 2020 om Straffelovrådets betænkning nr. 1574/2020, side 12-13, tilgængeligt her: <https://menneskeret.dk/hoeringssvar/straffelovraadets-betaenkning-nr-15742020-frivillighedsbaseret-voldtaegtsbestemmelse>.

⁷ Institut for Menneskerettigheders høringssvar af 27. oktober 2020 om en samtykkebaseret voldtægtsbestemmelse, side 4-5, tilgængeligt her: <https://menneskeret.dk/hoeringssvar/samtykkebaseret-voldtaegtsbestemmelse>.

⁸ Lovudkastets almindelige bemærkninger punkt 2.6.2.